

Raül Adroher
i Montserrat

La laïcitat en l'escoltisme

Una experiència
viscuda

Col·lecció
“Reflexions
en veu alta”

La laïcitat en l'escoltisme

Una experiència
viscuda

Com si fos una introducció

L'article que trobareu tot seguit és un article escrit fa deu anys. Quan l'Eduard Vallory em va demanar que el repassés per publicar-lo, vaig creure, en un principi, que s'hauria de refer totalment. I, de veritat, ara ho escriuria d'una altra manera. Però em vaig adonar de que tampoc les meves idees sobre les qüestions de laïcitat han canviat tant en aquests darrers anys, i que l'escrit ho expressava amb suficient claredat (al menys, a mi m'ho sembla). Per això, he decidit donar-ho a publicar sense tocar-ne ni una paraula.

Cal aclarir que després de la Conferència Europea d'Ofir (Portugal), el grup de treball va seguir encara el seu treball tres anys més, i va acabar amb la realització del Seminari de Toledo, ciutat que es va escollir per la seva tradició medieval de convivència de les tres religions més importants (Jueva, Cristiana, Musulmana) i pel seu significat de tolerància. Si busqueu entre els arxius d'Escoltes Catalans, hi trobareu, de ben segur, els papers d'aquell Seminari.

Encara que el temps hagi passat, no per això hom pot pensar que s'hagin esvaït els temors que van dur a l'escoltisme europeu a organitzar un treball com aquell. De fet, els fonamentalismes integristes

de diverses branques segueixen creixent, les sectes segueixen obtenint adeptes i, a la vista del que està passant als Estats Units, d'aquí a poc temps els telepredicadors faran el seu agost aquí mateix. (De fet, a Sabadell ja se'n ha donat algun cas, i algunes emissores de ràdio emeten veritable pornografia religiosa.)

Els àmbits de la persona en els que la fe, la creença, hi juga un paper essencial, són sempre susceptibles d'ésser manipulats, i existeixen sectors sempre interessats en assegurar els seus estatus a base de la credulitat d'alguns ciutadans, i per què no, de l'esperit de generositat i d'ànsia de veritat que tothom té. Haurem de fer, encara, un esforç per convèncer tothom de que la tolerància és un valor essencial, que la convivència sense respecte mutu esdevé un infern i que l'acceptació de la diferència de l'altre és l'única seguretat de que la nostra diferència serà respectada. Aquests tres principis, tan simples i evidents, encara avui estan en perill. En nom de les diferències religioses, ètniques i polítiques, en els últims mesos els Balcans s'han cobert de sang.

Curiosament, sempre surt algú que, en nom de "les coses fonamentals", es creurà amb dret de conculcar aquests tres valors, i segons quines siguin les "coses fonamentals", hi haurà qui s'ho creurà i tractarà de forçar a aquells que pensen diferent. Fugiu d'aquesta gent com de la pesta.

Els valors de la laïcitat són els que fan lliure a cada persona i capaç de decidir per si mateixa en els àmbits de la consciència, i fan a les societats tolerants i democràtiques. I una societat només

pot ésser lliure si ho són tots i cada un dels seus membres, i aquests saben exercir-la. Aquesta hauria d'ésser la clau de volta dels valors que proposa als joves una associació com la nostra.

Gràcies, en tot cas, per si arribeu al final.

R.A.

Març de 1996

Una experiència
viscuda

Era divendres a la tarda, i quan vaig arribar a Ginebra feia un fred que pelava. A Barcelona, la tardor era força suau, aquell any i, en canvi, a Suïssa el temps era totalment hivernal. Plovia, i l'edifici de l'aeroport confonia els seus colors amb el gris dels núvols, donant a tot el conjunt un aspecte força poc acollidor. A l'hotel, com sempre, havien tingut problemes amb el meu nom. A la fi vaig garantir que Mister Montserrat no vindria i que jo, Mr. Raül Adroher, venia en el seu lloc, i em van donar l'habitació. Els hotels de l'YMCA sempre són quelcom a mig camí entre l'hotel i la residència d'estudiants: una bona taula per treballar (que només es troba a les residències d'estudiants) i una nevera amb begudes (que només es troba als hotels de categoria). M'hauria agradat sortir a donar un volt, malgrat la pluja, i tornar a veure la Ginebra entranyable, la dels barris que envolten la catedral de St. Pierre, on es troben antiquaris increïbles, i les xocolateries, on les velles dames ginebrines, vestides de diumenge, barret inclòs, castiguen el seu fetge amb la millor xocolata del món. Sempre és acollidora, la vella Ginebra, sobretot quan, després de caminar una estona amb el fred, et pots asseure en un deliciós cafè de dimensions minúscules i assaborir una bona gerra de cervesa alemanya, tot

mirant els carrers mullats per entre les cortines de *dentêlle*. Però aquell dia em vaig quedar a l'hotel, esperant que arribés la resta de l'equip. À *un autre jour de flâner Genève*. Com és natural, ningú no va donar senyals de vida, vaig sopar sol i tard, i no ens vam trobar fins l'endemà, a l'hora d'esmorzar.

L'equip era quelcom insòlit. S'havia trigat tres anys a aconseguir-ne la constitució, i ara se li donava pressa per a què acabés la seva feina abans de la Conferència Europea de Portugal. Per primera vegada en molt de temps, un equip de treball del Comitè Europeu s'enfrontava amb un tema essencialment doctrinal, deslligat de la gestió administrativa i política dels Comitès Escolta i Guia. I quin tema! Se'ns demanava un document que parlés sobre el desenvolupament espiritual en l'escoltisme i el guiatge. Pocs temes es podrien trobar que oferissin una diversitat més gran dintre de l'Organització Mundial: jueus, sumites, xiïtes, luterans, calvinistes, catòlics, budistes... Podríem posar a la llista totes les religions i pensaments que volguéssiu. I ara se'ns demanava que trobéssim allò que en comú es podia fer per oferir als nostres joves un camí de desenvolupament dintre de l'escoltisme que abarqués l'àrea de les creences, dels sentits fonamentals, d'allò que justifica la pròpia vida i les actituds. En una Europa en profunda crisi, el repté era com tractar de pescar un banc de sardines amb un cabàs. Però ens hi vam posar.

Els resultats es poden trobar en el document que es va presentar a Ofir. No és ni molt ni poc brillant, però és una porta oberta per a la reflexió. Cadascú se'l prendrà segons el seu particular punt de vista

i, com sol passar, rebrà moltes crítiques. Tant és. El que es pretenia era tirar una pedra sobre unes aigües estancades a fi que es moguessin. Les aigües es mouran i el document, com la pedra, anirà cap al fons, es perdrà de vista, i ningú no se'n recordarà més.

El que vull fer ara és seguir el fil dels meus propis pensaments al llarg d'aquest any de feina. És cert que les situacions estimulen i per a mi, personalment agnòstic i procedent d'una associació laica, el repte consistia en explicitar tot allò en què creia, i fer-ho de la forma més seriosa possible. No en va, davant meu tenia persones que eren professionals de la teologia, i que recolzaven la seva fe en organitzacions eclesiàstiques molt importants. Per això no voldria endur-me a l'oblit el fil dels meus pensaments. I si més no la meva associació, Escoltes Catalans, té el dret de saber què vaig fer, què vaig dir i en quins termes es va plantejar la presència d'una persona procedent d'una associació laica. Per això he escrit aquest article.

Què és l'espiritualitat?

Aquesta era la primera pregunta que, de vell antuvi, es demostra difícil de contestar. Tots, en l'equip, érem conscients que el que anàvem a tractar girava al voltant del fet religiós. Però no n'hi havia prou amb aquesta afirmació. Calia anar més enllà. Marx diu que en l'home la matèria pren consciència de sí mateixa, i amb aquest fet l'home pren una dimensió especial, ja que s'obre el camí de la pròpia llibertat. Cap animal pot escollir en el sentit en què ho fa

l'home. Un animal superior pot lluitar i matar a un congènere per moltes raons. Però no pot deixar de fer-ho. L'home pot escollir entre matar o no a un altre home. L'home pot sentir-se solidari amb un altre home, molt lluny d'on ell està i encara que no el conegui personalment. L'animal no pot fer-ho. L'home pot comunicar-se amb els altres mitjançant la poesia, la música, l'art, el teatre. L'animal no pot. L'home es pregunta sobre sí mateix, sobre les relacions amb els altres, sobre el seu significat. L'animal no ho fa. L'home és dipositari de cultura, que critica, modifica i interpreta; l'animal no ho és, ni ho fa. La recerca de significats és una constant històrica en l'home. Podeu llegir el molt interessant pròleg de *Les bruixes i el seu món*, de Julio Caro Baroja.

Les significacions donen caràcter "màgic" a fets i coses. Màgic és fer una mare el primer parell de sabates del seu fill, màgic és l'objecte de l'estimada per a l'enamorat, màgica és la senyera, màgic és el monument, màgica és la nit de Sant Joan, màgic és el moment del concert. Tots ells, objectes i fets, tenen significacions. I és a través d'aquestes significacions com construïm la nostra vida. Significacions de les nostres pròpies vivències, significacions de les persones que ens envolten, significacions de nosaltres mateixos, de la natura, de la vida.

Però l'home no en té prou amb actes màgics, li cal racionalitzar el que fa. Per això la recerca dels significats és molt complexa. No és tan sols màgica, però tampoc no és només racional. Aquesta recerca és la que modula a cada persona, la que la fa irrepetible, la que confereix personalitat. Recerca,

reflexió, vivència, dubte, decisió. Aquest és un camí llarg, però tan natural com positiu; és el camí de fer-se a sí mateix.

Aquest és l'àmbit de l'espiritualitat. L'àmbit que afecta a la posició de la pròpia persona davant dels altres, del món i de sí mateix i que, a la vegada, li dóna la significació dels lligams.

I doncs, així vam quedar. Aquesta definició ambigua, oberta, de múltiples lectures, és la que vam adoptar, i em va semblar correcta. També a Escoltes Catalans hem de saber estimular el desenvolupament d'aquesta espiritualitat entre els nois i noies, i hem de conservar l'esperit de recerca entre nosaltres mateixos, els responsables.

Què és la religió?

Al llarg de la història, l'home ha anat acumulant, en el seu bagatge cultural, tot un reguitzell de coneixements que han anat configurant les generacions últimes, i aquestes, a la seva vegada, han anat fent-hi noves aportacions. És lògic que en el camí de la recerca de significacions s'hagin anat creant nuclis d'ideologies, de creences, amb anhels molt profunds, que han configurat aspectes molt importants de la cultura. El cristianisme, en les seves diferents variants, constitueix un d'aquests nuclis. Les religions, almenys en el que a la mentalitat occidental fa referència, esdevenen els eixos bàsics de l'àmbit espiritual. Les religions ofereixen explicació als significats. En la tradició judeo-cristiana, l'eix de les religions està en Déu, idea de la que sortirà tot

el sistema religiós complex i elaborat, modificat al llarg del temps i que s'extén des de la filosofia fins a la moral i l'ètica.

Però tot aquest cos ideològic parteix d'una base simple, però essencial: l'existència o no del Déu que en serveix de base. Per això, el creure en aquest Déu és el punt de partida, el centre de tot. Déu és una idea, una proposta indemostrable físicament i racionalment. Els molts intents de demostrar l'existència de Déu que s'han fet al llarg de la història, sempre han estat fallits. D'aquí que en totes les religions la fe hagi estat el motor que mou tot el conjunt.

Tothom admet que a una religió hom s'hi adhereix mitjançant un acte de fe. L'acte de fe és aquell moment a partir del qual hom se sent a sí mateix combregant d'un determinat credo, entenent com a tal el conjunt d'idees que configuren una religió. Accepta, per tant, l'existència de Déu com a real i s'obre a sí mateix un camí de recerca sobre una base concreta. A partir d'aquest moment és un creient.

Ara bé, l'acte de fe no és un acte estrictament racional. El teòleg Héctor Vall em reconeixia que la fe té un component racional indiscutiblement, però n'hi ha d'altres, i de tan importants com aquest. Es creu perquè el conjunt d'elements de l'àmbit espiritual que tot home porta a dins et porta a creure. Els cristians diuen que la fe és un do de Déu. Per tant, no s'hi arriba només pel coneixement, pel raciocini o pels sentiments. S'hi arriba per tot en conjunt i, si hem de fer cas als cristians, perquè Déu mateix s'hi ajuda.

Però les religions van més lluny. Les religions estableixen un autèntic sistema formal que implica les relacions entre el Déu que s'accepta com a real, un mateix i la resta de creients. La litúrgia n'ofereix els moments màgics i l'escatologia els formalismes de lligam. La moral, l'ètica, en són els determinants de la conducta. La religió pot omplir les necessitats espirituals de la persona. De fet, pot omplir tota una vida.

Cal no confondre la religió amb l'església. De fet, l'església és l'organització que els creients posen en peu a fi de salvaguardar la idea, i de constituir un dipositari col·lectiu. El que passa és que, per la transcendència del propi cos ideològic dipositat, l'organització com a tal pren un protagonisme enorme. I de fet, la història de l'església Catòlica dóna prou exemples de la influència de tot tipus que pot arribar a tenir. Però hi tornarem, sobre les organitzacions i les idees.

El domini de la llibertat

El fil dels meus raonaments segueix camins enrevessats i, probablement, no és un fil acadèmic, ni filosòficament rigorós. Però vull arribar a dibuixar el que hauríem d'entendre per associació laica i per això els camins són tortuosos. A què ve ara parlar de llibertat? Doncs molt poc, si voleu; però en tot cas és el punt que ens introdueix en una forma de viure.

La llibertat és sempre un patrimoni, un dret, de cada persona. Si us hi fixeu, en totes les declaracions

de drets sempre es refereixen a la persona física. Qualsevol llibertat de caràcter col·lectiu, és a dir, la llibertat d'un col·lectiu d'engagar qualsevol cosa, d'expressar-se, de tenir iniciatives, el té a raó de la llibertat de cada una de les persones que el formen. Els drets i les llibertats són patrimoni de cada persona, i aquesta és regla essencial de convivència democràtica en tot nivell i a tot col·lectiu.

I aquest estat existeix o no, sense mitges tintes. Si algú arrabassa per la força (o altres mitjans, que també n'hi ha) els drets o llibertats a uns altres, se'ls arrabassa a sí mateix. Efectivament, trenca les normes de convivència acceptades per tots i, per tant, no podria reclamar-les per a sí en un moment donat.

Aquesta situació pot dur a reflexions sobre termes que hem sentit tots moltes vegades. La llibertat dels pobles existeix quan tots els seus homes i dones són lliures ells mateixos. Si no és així, el poble serà lliure de ser... el que vulgui una persona, però no el poble mateix. És lògic que la llibertat tingui els límits que imposa la convivència. Fins i tot, els límits que puguin imposar circumstàncies molt especials. El que no és lògic és que els límits els imposin els uns en contra dels altres. Ni lògic ni convenient.

La realitat és que el que volem fer a Escoltes Catalans és educar en la convivència en llibertat. Eduquem a infants i adolescents en els hàbits que permetran fer de la llibertat una realitat i no una utopia. Per això, també en les nostres unitats, els nois i noies han d'ésser lliures, s'han de sentir lliures, han de respectar la seva pròpia llibertat i la dels altres. Establim el

marc de la convivència i, en ell, els compromisos han de permetre les realitzacions col·lectives, lliurement adoptats. Perquè, per a nosaltres, només la llibertat és educativa.

Però precisament perquè només els homes i les dones, físicament com a persones, són subjectes de llibertats, sentir-se lliures personalment és la clau del nostre sistema. Ningú no haurà de sentir-se "oprimit" dins de l'Associació. Ningú no haurà de fer que un altre pugui sentir-se discriminat en el seu camí personal. Ningú no ha de sentir-se exclòs per la seva opció personal. Mentre respecti les mateixes regles per a tots. És a dir, mentre ell mateix accepti les llibertats dels altres.

Ètica i mítica

Ja Immanuel Kant, en l'Alemanya del segle XVIII, va definir amb precisió la forma en què les idees eren transmeses. Per a Kant, una idea és ètica quan es pot explicar, quan és racional, quan està, per la seva pròpia naturalesa, sotmesa a l'elaboració i a la crítica. Amb el temps, una idea, un conjunt ideològic, rebrà aportacions i s'anirà modificant, sempre sense perdre la seva característica d'oberta. La ciència ens dóna prou exemples d'idees ètiques. Qualsevol teoria científica està sotmesa a la transformació dels treballs consecutius dels investigadors; de la mecànica de Newton s'ha passat a la mecànica relativista; de l'àtom de Rutherford als models quàntics.

En canvi, una idea pot convertir-se d'ètica en estètica quan perd el seu caràcter obert i esdevé

base intocable per al pensament, quan esdevé mite. En esdevenir mítica, una idea deixa d'estar oberta a la transformació i a la crítica, no pot acceptar les aportacions d'altres. Les idees esdevenen quelcom en sí mateix, allunyat del patrimoni dels homes, com a entitats immanents.

Els mites han tancat els camins d'evolució dels homes durant molts segles. En nom dels mites s'han portat homes a la foguera, a la forca, a les presons i als camps de concentració. Aferrar-se a mites ha impossibilitat a pensadors importants d'aconseguir conclusions importants. De la idea ètica alliberadora hem passat a la idea estètica, que esdevé mite opressor.

Però possiblement, on es poden trobar els exemples més esfereïdors de mites és en la política. Com, sinó, es pot justificar el poder exercit amb tirania? Com es poden justificar les pitjors opressions, sinó en nom d'un mite? El mateix Kant aconsella que el mite sigui utilitzat per a la justificació del poder de la corona. Era l'època del Despotisme Il·lustrat, i la persona del rei havia d'esdevenir font de tot poder. Només amb l'esdeveniment dels enciclopedistes, la ciència política trencarà amb aquest sistema, almenys en la teoria.

Però seguim amb el que dèiem. Les idees ètiques es comparteixen, es comprenen. En els mites s'hi creu. I creure, com hem vist, és un acte no essencialment racional. Les idees ètiques s'expliquen, es critiquen, s'analitzen. Els mites s'imposen.

Però no podem oblidar que la persona té un component mític, que no pot obviar i que li és

natural. Hem dit que fets i coses poden tenir un caràcter màgic. Que en tinguin no vol dir que ho siguin per sí mateixes, sinó que tenen per a una persona concreta, aquest caràcter. És quelcom de subjectiu per a cadascú. Els mites, com els objectes màgics, poden donar significats a les coses, a la vida. I tothom, sense excepció, tindrà els seus propis, els que faran que la vida tingui sentit, que justificaran la seva conducta. Els mites serà allò que hom creu, amb tots els components no racionals que això comporta. Els mites personals que configuren les creences de cadascú, en determinen la pròpia personalitat. Les creences, així, entren dins de l'àmbit espiritual de la persona.

El mite de cadascú, però, serà modificat, conformat, pot ésser que eliminat, fins i tot, segons les influències que la societat, els altres homes, la vida mateixa, vagin tenint sobre la persona. És quelcom d'intim que s'utilitza en cada moment de la vida. El que pot passar és que el mite extern s'imposi. Llavors, hom deixa d'ésser lliure per sotmetre la seva persona a la idea immanent, a l'irracional, moltes vegades per deixar que altres pensin, visquin, sentin per un mateix. I és llavors que hom deixa d'ésser lliure. I el que és pitjor, pot deixar de considerar lliure els altres, i pot tractar d'imposar el seu propi mite.

Podem trobar-ne exemples molt clars, especialment en determinades sectes, que per l'extrem on han arribat són especialment significatius. És convenient llegir els llibres d'en Pepe Rodríguez sobre les sectes modernes. En elles, res no és bo fora la secta i tot és meravellós dins de la secta. La persona es tanca dins del seu àmbit, i rebutjarà tot allò que no provingui

d'ell; s'oblidarà que és persona i que la construcció de la personalitat només li correspon a ella. Deixarà de pensar, esdevindrà un fanàtic. Pot ésser-ho tot, menys lliure.

Laïcitat

Permeteu-me ara una heterodoxa disquisició lingüística, però que em sembla útil per aclarir idees. En general, les paraules que acaben en *-isme* expressen un cos ideològic concret: marxisme, cristianisme, populisme, tenen caràcter substantiu, defineixen una cosa, ni que sigui ideològica. En canvi, les paraules acabades en *-tat* expressen un de caràcter adjectiu, quelcom que és qualificatiu d'una cosa, sense que expressi la cosa mateixa: professionalitat, sensibilitat. He volgut fer aquest aclariment (que els lingüistes que en saben poden criticar tot el que vulguin) per aclarir que hem de parlar sempre de laïcitat, mai de laïcisme. Parlar de laïcisme voldria dir que existeix un cos ideològic en què una associació laica es recolza. I això no és així. La laïcitat és un actitud que adopten tots els membres d'una associació. Per això la laïcitat qualifica a un col·lectiu, té caràcter adjectiu. La laïcitat no és una religió que es professi. No és un cos doctrinal. És una forma d'actuar, un estil de convivència. Escoltes Catalans no ha adoptat el laïcisme (que no existeix), sinó que és una associació laica.

Ara el que cal aclarir és què és la laïcitat. Doncs, en primer lloc, és un compartir el dret de tots a la llibertat. En segon lloc, acceptar tothom tal com és, sense discriminacions prèvies. En tercer lloc, no imposar mites, ni creences.

Anem per parts. L'escoltisme d'Escoltes Catalans és una pedagogia de llibertat. Perquè la llibertat és un patrimoni de les persones que hem d'aconseguir que sigui irreversible, que mai més algú pugui creure's en el dret d'arrabassar-lo, i que tothom estigui disposat a defensar-lo de tothom. I això ho fem mitjançant una metodologia que hem elaborat, que hem acceptat, i que tothom comparteix. I cap membre no pot rebre discriminació de cap tipus per raó del seu pensament, o de les seves creences. Ni per ocupar càrrecs, ni per exercir funcions pedagògiques, tothom serà respectat tal com és. Només posem una condició: que accepti ell mateix aquestes regles.

Això vol dir encara més coses: vol dir que no cal que cadascú amagui el que és quan està amb nosaltres. No cal que s'amagui de res. No cal que es deixi a casa cap dels seus pensaments o de les seves idees. Si ho feia, si l'Associació li ho feia fer, trencaríem l'ambient de llibertat, deixaríem d'ésser tots lliures. I això no podem trencar-ho.

Aquesta és una base fonamental per entendre la nostra posició enfront de la qüestió religiosa, de les creences personals. Ja hem vist que la consolidació de la personalitat és un camí llarg, fet de recerques, de dubtes, d'adopció de creences, d'adopció d'actituds. I no volem que es pugui coartar la llibertat de ningú en aquest àmbit. No volem que ningú deixi d'anar ell mateix en la seva recerca de significacions. És més, les converses, la presència d'altres amb opcions diferents, és un aspecte pedagògic que hem de considerar essencial. Per això l'Associació no

imposa creences, no imposa mites, no adopta com a seva cap idea estètica. Cap idea pot deixar d'estar sotmesa a crítica en el sí de l'Associació, que, com a tal, no n'adoptarà cap.

La laïcitat de l'Associació garanteix, dins del marc de la seva pròpia activitat i de les regles de joc que ens hem donat, i a fi de dur a terme la nostra feina d'educació en el lleure, que ningú no se sentirà estrany entre nosaltres per raó de les seves creences o opinions. I que tothom trobarà comprensió i tolerància, i que no se'l discriminarà per aquestes raons.

Voldria fer encara algunes consideracions. La laïcitat no es pot limitar a l'àmbit espiritual a l'àmbit de les creences religioses. És quelcom que va més lluny, i que afecta a altres àmbits de la persona. Vull referir-me específicament al pensament polític. Hem dit que les religions són cossos ideològics que són patrimoni cultural de l'home i que s'han imbricat molt fortament en la vida quotidiana i no tan quotidiana. No es pot negar que el cristianisme i, a casa nostra, més específicament el catolicisme, ha influenciat moltíssim la societat. Per això, les ofertes religioses més acceptades tenen arrel cristiana, i el catolicisme és l'església més amplament acceptada. És la proposta que la pròpia cultura fa. Fins i tot, hom ha assajat de barrejar les coses. En fi, el que vull dir és que és difícil que algú a Barcelona es decideixi per l'opció budista, per exemple.

Doncs bé, a l'igual que les religions estan presents, també les ideologies que pretenen estructurar la vida política del país estan presents. Sense la força del catolicisme, sens dubte, però també estan presents.

I, com les religions, ofereixen a la persona una opció en les seves relacions amb els altres. I les opcions, també en política, són complexes. També en el seu fons doctrinal ofereixen significats a les relacions, a les actituds personals. No van tan enllà com les religions, però també configuren la personalitat, també són font de creences, font de configuració de la personalitat.

Per això també la laïcitat de l'Associació ens obliga a l'apertura en l'àmbit polític. Sense confondre espiritualitat i política, que són àmbits diferents, però ambdós configuradors de la persona. No discriminar per raó de creences o opcions. Una simple frase que ha d'ésser llegida en tot el seu significat.

Desenvolupar l'espiritualitat i la laïcitat

La darrera pregunta serà si hem o no d'afavorir el desenvolupament espiritual de la persona en l'escoltisme. Tal com deia Roger Barralet en una de les reunions de l'equip, aquesta exigència està continguda en la Llei i la promesa. Jo diria que també està continguda en els nostres principis. Si l'educació en el lleure és aquella que abarca aquells aspectes que estan fora de la formació tècnica que dona l'escola, és obvi que ens pertoca.

Això vol dir que ens cal posar els nostres nois i noies davant de l'àmbit espiritual que delimitàvem al principi. Exercir la solidaritat, fer estimar la natura i lluitar per conservar-la, comunicar-se per l'art, augmentar les pròpies capacitats, desenvolupar la

sensibilitat, reflexionar sobre els fets, preguntar-se sobre sí mateix..., tot això és la forma de desenvolupar l'espiritualitat, d'educar aquest àmbit. Provocar el bescanvi, la conversa, afavorir el testimoni personal, mantenir el dubte, exercir la crítica..., tot això farà mantenir el cap fora de la sorra. Tot això és desenvolupament espiritual.

Però cal també afavorir la tolerància, combatre la discriminació ideològica i l'atac personal per aquesta causa, fer que tothom se senti acollit entre nosaltres, defensar el dret de tothom a pensar com vulgui, o pugui, estimular a tothom a ésser persona sense definir com ha de pensar i creure per ésser-ho. Això és desenvolupar la laïcitat.

Ara, en acabar, me'n recordo de Ginebra. Recordo a Roger Barralet, capellà catòlic, i a Kate Dimaras, ortodoxa grega, i jo, tots tres, davant de la cadira de Calvino, austera i penetrant, reflexionant, entre els tres, com la reforma protestant havia lluitat contra les actituds vitalistes mediterrànies. Recordo a tot l'equip pujant a peu a 5, rue de Pré Jérôme, al tercer pis de les oficines del Buró Mundial d'Escoltisme, perquè era dissabte i Evelyne Askenazy, judaica, no podia fer servir màquines en dissabte. I recordo a Altan Varol, musulmà turc, que no comprenia com es podia sortir del formalisme islàmic sense deixar d'ésser islàmic. I Eve Marie, luterana, assajant d'explicar les seves diferències amb els calvinistes suïssos i acariciant les aigües del Mediterrani, que no havia vist mai, en una platja de Grècia, de nit.

Ens vam dir adéu a Ofir, i no sabem si seguirem en el grup. Però el treball, si més no a nivell personal

de cadascú, com observava l'imprescindible Patrick Mc Langlin, ha estat una experiència inoblidable. I l'acabarem a Toledo aquest novembre. Si he aconseguit transmetre la meva pròpia experiència, el meu propi esforç d'ésser qui representava (d'alguna manera) a les associacions laiques, llavors hauré fet allò que em vaig prometre a mi mateix: tirar una pedra a l'aigua, potser massa estancada, dels aspectes espirituals d'Escoltes Catalans.

Juny de 1986